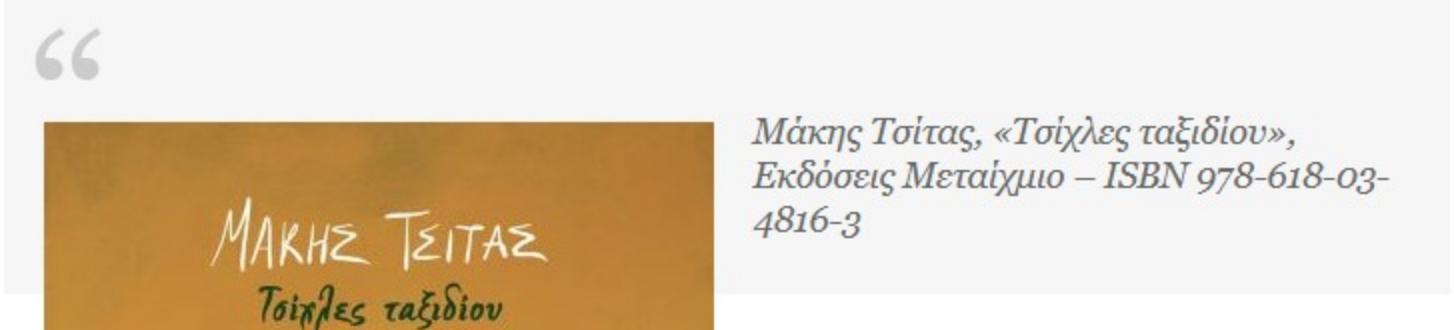

«Με όπλο τη γραφή ενάντια στη λήθη»

Γράφει ο Δημήτρης Φιλελές //

Μάκης Τσίτας, «Τσίχλες ταξιδιού», Εκδόσεις Μεταίχμιο – ISBN 978-618-03-4816-3

«Τσίχλες ταξιδιού» τιτλοφορείται η πρόσφατη συλλογή διηγημάτων, δεκαεννέα τον αριθμό, του συγγραφέα Μάκη Τσίτα, που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μεταίχμιο. Διηγήματα που η πρώτη τους ανάγνωση συμπαρασύρει τον αναγνώστη στον ηδονικό παφλασμό τους, καθώς με μια βαθιά ανάσα δημιουργείται η επιθυμία της ανάγνωσης χωρίς παύση, σαν να πρόκειται κάποιος να μας πάρει το βιβλίο από τα χέρια. Διηγήματα που η ισχυρή δόση μαγικού ρεαλισμού κάνει τόσο πειστικό το παράλογο (δηλαδή ό,τι δεν συμβαδίζει με την κρατούσα αντίληψη) ή το μεταφυσικό, που λες πως γιατί όχι, θα μπορούσαν τα πράγματα να είναι και έτσι. Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα, είναι βέβαιο ότι αν είχαν συμβεί έτσι, θα ήταν πολύ πιο ενδιαφέροντα απ’ όσο στην πεζή πραγματικότητα.

Με την πρώτη ματιά, από το εξώφυλλο ξεκινώντας, με τη δεσπόζουσα προσωπογραφία της μητέρας του

σελίδες και τα διηγήματα, διαπιστώνουμε πως καιπώς είναι συμβαίνει μὲν, όχι μὲ τὸν συνηθισμένον τρόπον δέ. Πρώτα απ’ όλα, διαβάζοντας το εναρκτήριο αφήγημα «Βάλε τη ζακέτα σου» και φτάνοντας μέχρι το ακροτελεύτιο, με τίτλο «Τσίχλες ταξιδιού», ενώ έχει ήδη μεσολαβήσει και το ολιγόλεκτο «Επιτύμβιο», έχουμε πλέον τη βεβαιότητα ότι το βιβλίο αυτό δεν είναι κάτι άλλο από ένα σεμνό μνημόσυνο στη μνήμη της μητέρας του, στο οποίο ο δημοφιλής συγγραφέας έχει προσκαλέσει όλους τους φίλους αναγνώστες. Και ως καλός και ευφρόσυτος οικοδεσπότης έχει μεριμνήσει ώστε, φτάνοντας στην τελευταία σελίδα, να αποχωρήσουν όλοι με τις καλύτερες των εντυπώσεων.

Και πώς μπορεί να γίνει αυτό; Μα επειδή δεν θα μένουμε στα τυπικά, μας υπόσχεται ψιθυριστά και συνωμοτικά ο συγγραφέας. Θα επεκταθούμε και σε άλλα στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, θα βάλουμε κι άλλες πινελιές με χρώματα διάφορα, σαν η μητέρα να είναι εκεί -ή και εδώ- και να ακούει όσα ίσως δεν πρόλαβε να της αφηγηθεί.

Και για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, η μικρή φόρμα, που άριστα γνωρίζει να χειρίζεται, είναι ο προσφορότερος τρόπος. Σύντομα περιστατικά, γρήγορα όπως και ο ρυθμός που κυλούν οι μέρες μας, χωρίς περιττές λεπτομέρειες, με «χτυπήματα» κάθετα και αποφασιστικά, που στοχεύουν στο «ψαχνό», διεγείροντας ακαριαία το θυμικό χωρίς να παραλείπουν να σχολιάσουν ποικιλοτρόπως και την κοινή -όσο μπορεί να είναι- λογική των ημερών.

Όμως θα ήταν σημαντική παράλειψη αν, πριν από την επιμέρους αναφορά, δεν εστιάζαμε στο άριστο ταίριασμα δομικών και τεχνικών στοιχείων της γραφής που έχουν ως αποτέλεσμα ένα «σφιχτό» περιεχόμενο που αγκαλιάζει φιλικά τον αναγνώστη και τον προτρέπει σε μια από κοινού απολαυστική διαδρομή:

-Με τη σωστή δοσολογία, ο σουρεαλισμός και το αβίαστο χιούμορ συνδυάζονται με την εσωτερική παιγνιώδη διάθεση του συγγραφέα για ζητήματα που τον -και μας- απασχολούν έντονα στην καθημερινότητα.

-Η εξοικείωση με τους χαρακτήρες είναι ένα επιπλέον ατού των αφηγημάτων, καθώς οι ήρωες και οι ηρωίδες που παρελαύνουν θα μπορούσαν να είναι είτε γνωστοί μας είτε άνθρωποι που ζούμε μαζί είτε κομμάτια του ίδιου μας του εαυτού.

-Οι σύντομες ιστορίες μπαίνουν απευθείας στο θέμα με τρόπο που από την πρώτη πρόταση κερδίζουν τον αναγνώστη. Ο συγγραφέας αποφεύγει συστηματικά την περιττολογία και ενώ τα νοήματα είναι πυκνά, δεν προκαλούν αναγνωστική ασφυξία, καθώς αφήνουν περιθώρια σκέψης ή επιλογής ενός διαφορετικού τέλους.

– Η αμεσότητα των διαλόγων, όπου αυτοί υπάρχουν, προσδίδει σε όσα διαδραματίζονται μία έντονη θεατρικότητα, που οδηγεί αυτόματα σε οπτικοποίηση των σκηνών.

– Η υψηλή ταχύτητα σκέψης δημιουργεί ιδιαίτερο ενδιαφέρον στη ροή του γραπτού λόγου, κρατά τον αναγνώστη σε εγρήγορση και του προκαλεί την επιθυμία να διαβάσει και την επόμενη σελίδα, και το επόμενο διήγημα.

– Στο σύνολό τους τα διηγήματα, χωρίς τεχνητές εξάρσεις, ασχολούνται με την ουσία της διαχείρισης των διαπροσωπικών μας σχέσεων -οικογενειακών, φιλικών, ερωτικών, κοινωνικών-, τις εγγενείς δυσκολίες και τα κρίσιμα σημεία τους, όπου καθένας μας αποφασίζει πώς θα εμπλακεί ή πώς θα απεμπλακεί, πώς θα γίνει μέρος του προβλήματος ή πώς θα διαχωρίσει τη θέση του, βρίσκοντας τη δική του διέξοδο στα διλήμματα και στα αδιέξοδα.

Στο διήγημα «Τρως» ο αναγνώστης έχει την αίσθηση ότι παρακολουθεί σκηνές μαύρης κωμωδίας, καθώς οι διάλογοι είναι σπαρταριστικοί και οξείς, ενώ η τελική κατάληξη είναι εντελώς απρόσμενη και σοκαριστική.

«Συνέβη στο Κολωνάκι» η εκρηκτική ασυμφωνία χαρακτήρων, που οδήγησε σε αμοιβαίες λεκτικές προσβολές αλλά και επιθετική σωματική επαφή, για να φτάσουμε σε ένα άδοξο τέλος.

«Το ράσο» δεν κάνει τον παπά, αλλά σίγουρα το ιερατικό σχήμα απαιτεί εγκράτεια και αποχή από τα εγκόσμια. Πριν όμως από την επιλογή, μήπως είναι απαραίτητο ένα ξεφάντωμα μέχρις εσχάτων;

Μια «Ιστορία σε δώδεκα πλάνα» ανασύρει από τη λήθη όλες τις γλυκές αναμνήσεις που μας συνδέουν με τους ανθρώπους που μεγαλώσαμε στα χέρια τους, στην ποδιά τους· και ένα δάκρυ κυλάει από την άκρη των ματιών όταν πια δεν μπορούμε να τις ζήσουμε μαζί.

Οι «Φύλακες άγγελοι» ζουν μέσα μας ως μια βαθιά υπόσχεση. Και όταν αυτή αθετείται, ακόμα και τα πιο αγαπημένα μας πρόσωπα κινδυνεύουν να αποδομηθούν.

«Το φυλλαράκι» έχει μια ξεχωριστή ευωδιά που πάντα θα σημαδεύει την καρδιά μας, καθώς το φυλαράκι δεν θα είναι πια μαζί μας.

Μια μακροσκελής επιστολή: «Αγαπητέ κύριε Μάικ Τζόουνς», με διάθεση εμμονική, με αποκρήματα της φαντασίας, με ένα θολό πέπλο που αλλοιώνει την πραγματικότητα.

Αυτή η «Ευλογημένη τεχνητή νοημοσύνη» κινδυνεύει να υποκαταστήσει την πραγματικότητα, τόσο που ακόμα και οι πιο ανθρώπινες στιγμές μπορεί να μετατραπούν σε υποχείρια των άψυχων μηχανών.

Και να που η αγία ελληνική οικογένεια δεν χάνει την ευκαιρία του reunion σε ένα εορταστικό τραπέζι που όλα μπορούν να συμβούν και όλα μπορούν να ανατραπούν. «Μια συνηθισμένη χριστουγεννιάτικη ιστορία στο χρώμα του σάπιου μήλου» ίσως ανασύρει εικόνες κλαυσίγελου και από προσωπικές μας, αλησμόνητες στιγμές.

«Θα σου πω» μου είπες, αλλά ακόμα περιμένω να μου πεις. Νιώθω τον κόμπο που κάθεται στον λαιμό σου, σε πνίγει, σε αποσυντονίζει, σε προβληματίζει, αλλά και σε καθορίζει. Ένα “παραλήρημα”, μια σπαρακτική κραυγή από το βάθος της ψυχής ενός ανθρώπου που απεγνωσμένα αναζητά τη λύτρωση.

«Η αδικία» μας υπενθυμίζει ότι, ναι, αυτή η ζωή δεν είναι δίκαιη. Το ερώτημα είναι πόσο εμείς έχουμε συμβάλει σε αυτή την αδικία.

«Στα γήπεδα με τον μπαμπά» πηγαίνουν όλα ή σχεδόν όλα τα αγόρια. Δεν είναι υποχρεωτικό να τους αρέσει όμως. Δεν υπάρχει καν λόγος να παρακολουθούν τον αγώνα. Μπορούν βέβαια να βλέπουν την όλη διαδικασία σαν εκδρομή και να παρατηρούν όσα συμβαίνουν γύρω τους.

Πάντα έρχεται «Η πρώτη φορά» που θα νιώσουμε όχι μόνο αφόρητα μόνοι αλλά και τη φρικτή σιωπή που μας αφήνει ανυπεράσπιστους απέναντι στην αδικία. Πώς άραγε θα αντιδράσουμε όταν αντιστραφούν οι ρόλοι;

«Η παράδοση του κούριερ» είναι αναμφισβήτητη η επιτομή του καθημερινού απρόοπτου στο κυνήγι του επιούσιου. Μιας και κάποιοι επαγγελματίες συχνά δεν εκλαμβάνονται ως συνάνθρωποι...

Ας έρθουμε λοιπόν και στα καθ’ ημάς. «Η εκδήλωση» και «Εκτός συστήματος». Δυο διηγήματα που εισβάλλουν ορμητικά στον χώρο του τρέχοντος εκδοτικού και συγγραφικού γίγνεσθαι και με καυστικότητα, σκωπτικότητα, ευλικρίνεια αλλά και μονίμως εύθυμη διάθεση λένε τα πράγματα με το όνομά τους· και ο έχων ώτα ακούειν ακουέτω.

Αρχή και τέλος η μητέρα: «Βάλε τη ζακέτα σου», «Επιτύμβιο», «Τσίχλες ταξιδιού», αναφέρθηκαν ήδη. Μια σχέση που μας καθορίζει, μια σχέση που μας στιγματίζει, μια σχέση που μας συντροφεύει διά βίου. Και πώς αλλιώς θα μπορούσε να είναι; Ο άνθρωπος που μας έφερε στη ζωή, παραμένει μαζί μας στη ζωή όσο υπάρχουμε και εμείς. Ο χώρος και ο χρόνος συγχωνεύονται. Το εδώ και το επέκεινα γίνονται ένα, το παρελθόν και το παρόν συνομιλούν με την εικασία του αόρατου μέλλοντος. Οι φωνές συγχέονται, συμφύονται ή και αλληλοσυμπληρώνονται. Και όλα αυτά συμβαίνουν παράλληλα ή και εμβόλιμα με όσα η ζωή απρόοπτα επιφυλάσσει για όλους ανεξαιρέτως. Και όλα αυτά συμβαίνουν ως σθεναρή αντίσταση στον ένα και μοναδικό αληθινό θάνατο· τη λήθη.

Για μια ακόμα φορά, προσφέροντάς μας «Τσίχλες ταξιδιού» για να κρατηθούμε όρθιοι στον εξοντωτικό ίλιγγο της καθημερινότητας, ο Μάκης Τσίτας εναποθέτει το συγγραφικό του ίχνος με τις πιο ζωηρές εναλλαγές χρωμάτων πάνω στον καμβά της ιλαροτραγωδίας που λέμε ζωή.

Λίγα λόγια για τον συγγραφέα

Ο Μάκης Τσίτας γεννήθηκε το 1971 στα Γιαννιτσά. Σπούδασε δημοσιογραφία, ζει στην Αθήνα και διευθύνει το ενημερωτικό site για το βιβλίο και τον πολιτισμό diastixo.gr. Έργα του ανέβηκαν στο θέατρο από σημαντικούς σκηνοθέτες σε Ελλάδα και εξωτερικό και στίχοι του μελοποιήθηκαν από εξέχουσες σημαντικούς συνθέτες. Διηγήματα και βιβλία του για παιδιά έχουν μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες. Έχει εκδώσει 5 βιβλία για ενήλικες και 32 βιβλία για παιδιά.

Για το μυθιστόρημά του «Μάρτυς μου ο Θεός» (εκδ. Μεταίχμιο), το οποίο κυκλοφορεί σε 12 ευρωπαϊκές γλώσσες, έλαβε το Βραβείο Λογοτεχνίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2014 (European Union Prize for Literature) και τιμήθηκε από τον Δήμο Αθηναίων, τον Δήμο Πέλλας, τον Δήμο Έδεσσας, τη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Έδεσσας και την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Από τις εκδόσεις Μεταίχμιο κυκλοφορούν επίσης η νουβέλα του «Πέντε στάσεις» και τα βιβλία για παιδιά: «Γιατί δεν κοιμάσαι, μαμά;», «Η καμηλοπάρδαλη Χαραλαμπία» (Κρατικό Βραβείο Εικονογράφησης Κύπρου, 2021), «Έρχεται ο γίγαντας» (Βραβείο του Ελληνικού Τμήματος της IBBY – Κύκλος του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου, 2023), «Ο σύμβουλος του βασιλιά» (Βραβείο περιοδικού Χάρτης, 2024).